

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Dirk De Wachter

Borderline times. Het einde van de normaliteit

LannooCampus | 2012 | 294 pp. | € 19,99 | ISBN 109020996762

Een naakte man in een schoenenwinkel?

door *Peter Achterberg*

De auteur is hoogleraar sociologie aan Tilburg University.

‘Naakte man met rauwe forel mishandelt schoenenverkoper’, kopte Nu.nl op 15 januari 2009.¹ De titel van het nieuwsberichtje wekte bij mij meteen interesse om verder te lezen.

En de tekst zelf wierp meer vragen op dan hij beantwoordde. De schoenverkoper die zojuist was aangevallen door een naakte man die louter gekleed was in een muts en een paar schoenen, constateerde: ‘Hij droeg geen gebruikelijke outfit, zeker niet voor de tijd van het jaar... Bovendien had hij een rauwe forel in zijn hand waar hij af en toe in hapte.

Ik vroeg hem nog of hij het niet koud had, maar dat was niet zo.’ De website meldt erbij dat het hier om een ontsnapte psychiatrische patiënt ging, tegen wie bovendien aangifte is gedaan. Waarvan akte.

De vraag is wat dit soort berichtjes allemaal te betekenen hebben. Zou het er bij eentje blijven, dan betekent het niet zo veel. Maar kijk eens. Bericht (‘Naakte man ontvlucht Buckingham Palace’),² na bericht (‘Naakte man zorgt voor opschudding in Breda’),³ na bericht (‘Naakte man valt door plafond vrouwentoilet en bijt in oor’)⁴ bereikt ons. En in al deze berichten wordt verhaald over naakte mannen die dingetjes doen. Dan betekent het wellicht toch wat. Want echt normaal kan dat allemaal toch niet wezen? En wat zegt dit alles over onze samenleving? Tijd voor een boek dus, dat dat allemaal gewoon netjes kan verklaren. Zoals het laatste boek van Vlaams psychiater, psychotherapeut en publicist Dirk De Wachter: *Borderline times. Het einde van de normaliteit*.

* * *

Dit meesterlijk geschreven boek ‘voert de lezer mee op een observatietoelt zoals dat ook in een therapie gebeurt’ (p. 21). Het heeft als doel te beschrijven en te analyseren of niet een persoon, maar de (Belgische, maar

ook voorbeelden uit andere landen passeren de revue, dus laten we het houden op de westerse) maatschappij als geheel borderline heeft. Er zijn negen criteria voor deze maatschappelijke conditie: van impulsiviteit tot affectabiliteit, van paranoia tot automutilatie en suïcidaliteit, van verlatingsangst tot instabiele relaties, en van onaangepaste agressie tot identiteitsstoornissen. En laten we vooral de laatste niet vergeten: gevoelens van zinloosheid en leegte. Van belang is overigens dat, net als bij een echte psychiatrische diagnose, een samenleving niet op alle criteria hoeft te scoren om als borderlinemaatschappij uit de bus te rollen. Een stuk of vijf ja'tjes is ruimschoots voldoende. De Wachter structureert zijn boek, dat overigens niet uitblinkt in conceptuele spaarzaamheid, aan de hand van deze negen criteria. En hij somt per criterium het (min of meer) empirische bewijs op en verklaart (soms) waarom een bepaald borderline-criterium tegenwoordig opspeelt.

De redenering gaat als volgt. In westerse samenlevingen voltrekken zich grote processen en veranderingen, zoals individualisering, verstedelijking en detraditionalisering uit de aloude knellende traditionele banden. Enerzijds willen mensen in deze veranderende samenlevingen wel voldoen aan die nieuwe eisen. Ze willen wel een echt individu zijn. Ze willen wel leven als een zelfstandige grootstedeling. Ze willen niet langer als een of andere burgerman vastzitten in een doorzonwoning, met een vrouw, twee kinderen, een labrador en een Opel. Maar ze zijn anderzijds ook mensen. Die hunkeren naar genegenheid en geborgenheid. Die bang zijn verlaten te worden. Die zich willen verhouden tot anderen. Die de eenzaamheid vrezen als nooit tevoren.

In deze westerse samenlevingen is, na het verdwijnen van de grote verhalen, het consumeren het enige wat nog overblijft. Mensen consumeren alles, zo is de portee van het boek. Van modeartikelen en lifestyle-items, tot relaties, huwelijken, en seks. En alles is van een extreem voorbijgaande aard. Zolang het leuk is, wordt het volgehouden. Maar komt er maar de lichtste tegenslag in je relatie? Is de romantiek eventjes ver te zoeken? Dan stopt de hedonistisch ingestelde (vooral jongere) medemens ermee. Subiet.

De gevolgen van deze borderlinesamenleving laten zich raden. Hype volgt op hype. Van enige diepgang is nauwelijks meer sprake. En men ervaart een enorme zinloosheid en leegte. En natuurlijk zijn er ook verliezers binnen dergelijke maatschappijen. Denk bijvoorbeeld eens aan al die mensen die in een dergelijke door consumptie gedreven maatschappijen niet kunnen meekomen, bijvoorbeeld omdat ze daarvoor de middelen niet hebben. Deze mensen voelen zich machteloos. Verworpen. Wat niet zelden resulteert in allerlei vormen van geweld. Het gebruik van verdovende middelen. Automutilatie. Zelfmoord. Nee, echt gezellig wil dit boek ook niet worden. Het boek maakt veelvuldig gebruik van (literair) werk van Houellebecq, en van het werk van Verhaeghe, en resoneert sterk met het werk van niet al te optimistisch ingestelde sociologen als Robert Bellah en Amitai Etzioni. Toch wil De Wachter niet te boek staan als een pessimist, zo schrijft hij in de inleidende pagina's van zijn boek. De laatste hoofdstukken gaan dan ook over de vraag of er nog hoop is voor met borderline gediagnosticeerde maatschappijen. Mensen zijn namelijk zinzoekende mensen. Sociale mensen bovendien. En zoeken zelf naar wegen uit

